

*Олександр Михайлович Ковальчук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук*

ЦІННОСТІ ПРАВА В ЛІБЕРТАРНО-ЮРИДИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ

Осмилення права як складного соціального явища вимагає ґрунтовного дослідження та аналізу численних підходів і концепцій, які певною мірою намагаються з'ясувати його сутність. Існування ж великої кількості теорій, концепцій і підходів до визначення природи права та його цінності вказує на те, що серед мислителів-правознавців немає одностайності у вирішенні даного питання і, тим більше, на даний час відсутня загальноприйнята концепція або теорія праворозуміння. Але не зважаючи на різноманіття теорій права, всі вони зводяться до двох напрямів праворозуміння – філософсько-правового і позитивістського. В рамках філософсько-правового напрямку особливе місце займає природно-правова теорія права, а позитивістського – нормативістська (абстрактно-нормативна) теорія, з огляду на їх протилежність і протиставлення – як ідеальної норми права недосконалій, яка виходить від держави. Крім того, важливим постає підхід (аксіологічний), за якого сутність права досліджується як об'єктивна цінність і як втілення певних цілей в ньому – в результаті чого здійснюється оцінка з точки зору його значимості (цінності) як для суспільства, так і для окремого індивіда. І тому, вивчення природи права, насамперед, передбачає дослідження його цінності як блага по відношенню до людини. Важливість ціннісної характеристики права підсилюється й тим, що право є надбанням людської культури і тому не випадково зазначається, що: «право відноситься до числа фундаментальних цінностей культури», тобто право виступає соціокультурною цінністю [11, с. 3]. Загальновідомо, що цінність права, як соціального явища, полягає у тому, що право виступає як міра свободи, рівності та справедливості. У цій якості право може надавати людині простір для свободи діяльності, й у той же час виключати свавілля.

Саме в даному аспекті особливого значення для праворозуміння набуває лібертарно-юридична (від лат. *libertas* – свобода; від лат. *jus* – право) концепція права, розроблена великим російським вченим, академіком В. Нерсесянцем. Зокрема, дана концепція права робить спробу: по-перше, як поєднати основні здобутки двох теорій (природно-правової та нормативістської), так і розмежувати їх; по-друге, розкрити значимість права, виходячи із реального існування впорядкованих відносин у суспільстві, на основі специфічного принципу (принцип формальної рівності); по-третє, з'ясувати сутність права на основі аксіологічного підходу.

На важливість положень концепції В. Нерсесянца у з'ясуванні сутності права, зокрема, права як цінності, вказує той факт, що дана концепція знайшла поширення в правовій думці і представлена сучасною російською школою в лібертаріанстві, серед представників і прихильників якої є відомі вчені-правознавці: А. Бореєв, Н. Варламова, С. Кодан, В. Лаптева, В. Лапаєва, Г. Мальцев, О. Пашинський, І. Сокольщик, В. Четвертін та інші; хоча і зазнає при цьому численної критики з боку таких вчених як О. Мартишина, О. Лейста, А. Черданцева, В. Сирих, А. Полякова, В. Сорокіна та інших; але при цьому досягнення вченого у даній концепції аж ніяк не применшуються.

Необхідність у дослідженні лібертарно-юридичної концепції насамперед виникає через те, що вона є відносно «молодою» концепцією, яка представлена російською школою лібертаріанства; і хоча в даний час положення даної концепції головним чином викладені в академічних і навчальних курсах, однак усе більше наукових праць ґрунтуються на використанні ідей В. Нерсесянца, особливо це стосується аксіологічного підходу до з'ясування сутності права або інших правових явищ. Зокрема, в окремих дослідженнях наголошується на важливості положень концепції права В. Нерсесянца щодо з'ясування аксіологічної сутності правосвідомості [1, с. 5] або правової культури [16, с. 3], які є взаємопов'язаними: оскільки правова культура реалізується в цінностях правових відносин, які в свою чергу є результатом становлення правосвідомості, яка втілює в людському розумі ціннісні ідеали (свобода, рівність, справедливість).

Метою даної статті є осмилення і аналіз лібертарно-юридичної концепції у розкритті сутності права з точки зору втілення в ньому таких цінностей, як свобода, рівність і справедливість,

які набувають своєрідного вираження через специфічний принцип формальної рівності, що в свою чергу дасть змогу охарактеризувати право як практичне втілення його цінності у суспільному житті і тим самим визначити право як цінність для людини, що є гарантом вільного, гідного та безпечного життя.

Засади лібертарно-юридичної концепції права В. Нерсесянцем були започатковані в монографії «Право и закон», опублікована в 1983 р. У монографії досліджується питання розрізнення права і закону протягом історії розвитку правової думки, що і стало основою концепції [9, с. 254-260]. Далі положення лібертарно-юридичної концепції права ґрунтовно розроблялись і доповнювались в таких працях як: «Право – математика свободи» (1996), «Проблемы общей теории права и государства» (1996), «Проблемы ценностного подхода в праве: традиции и обновление» (1996), «Философия права» (1997-2003 рр.), «Юриспруденция: Введение в курс общей теории права и государства» (1998), «Общая теория права и государства» (1999), «Право и культура» (2002) та ін.

Аналізуючи термінологію, яка використана В. Нерсесянцем для позначення даної концепції права, а саме термін «лібертарний», необхідно вказати на те, що він своїм походженням завдячує лібералізму – ідейній і суспільно-політичній течії, що виникла в європейських країнах в XVII–XVIII ст.ст., прихильники (Дж. Локк, Ш. Монтеск'є та ін.) якої сповідували доктрину «свободи волі» і є близьким за значенням до терміну, який став використовуватися з середини XX ст., лібертаріанства (англ. *libertarianism*; від франц. *libertaire* – анархіст) – правової філософії, в основі якої лежить заборона на «агресивне насилля», тобто заборона на застосування сили або погрози застосування сили до іншої особи або її майна проти волі цієї особи; при цьому заборона на агресивне насилля має правовий характер. Тим самим в концепції центральне місце відводиться свободі, що є цінністю соціального життя і виразником якої є право, про що і наголошується: «...право є всезагальною і необхідною формою свободи...» [11, с. 8]. Дещо в протиріччя входить використання для позначення концепції терміну «юридичний», який насправді припускається як «правовий» (а не «юристпрudentський»), але тим самим вдається відмежувати концепцію від сфери юридичної науки та від юснатуралізму (від лат. *jus naturale* – природне право) і від легізму (від лат. *lex* – закон) [8, с. 3] – відповідно природно-правової і позитивістської теорій у термінології, яка використовується академіком В. Нерсесянцем.

Сутність права у правовій літературі, зокрема, в лібертарно-юридичній концепції, визнається на основі як онтологічного (що є право?), гносеологічного (як пізнається право?), так і аксіологічного (в чому цінність права?) підходів [12, с. 194-195]. Але значну увагу приділено аксіологічному підходу щодо з'ясування сутності права, що стало приводом до критики. Так, професор Ф. Раянов вказує на аксіологічний підхід, який в лібертарно-юридичній концепції не дає можливості провести оцінку права як юридичного явища, та визначає положення концепції як ненаукові та ідеалізовані [4, с. 38-39]. Але необхідно вказати, що саме аксіологічний підхід до вивчення права передбачає з'ясування питання: Чому право «насправді» є важливим для людини? Адже оцінка будь-якого суспільного явища, в тому числі і права, насамперед включає аналіз значимості, важливості; дослідження функціональності, ефективності і т. ін. в різних історичних етапах розвитку суспільства. Тільки при такому загальному вивченні права можливо робити висновки про його сутність, а саме про його цінність для людства. І тому, категорії «свобода», «рівність» і «справедливість» як соціальні цінності, що знаходять втілення в праві і тим самим визначають його як цінність, що породжена людством – в протилежному випадку право не існувало і, тим більше, не зазнавало б розвитку протягом тисячоліть існування суспільного життя. Але дане твердження не слід розглядати як применшення важливості інших підходів до вивчення сутності права, в тому числі онтологічного і гносеологічного (теоретико-пізнавального). Беручи до уваги дану критику, можливо стверджувати, що будь-яка теорія, яка прагне пізнати природу права, піддається критичним зауваженням, оскільки право як складне явище не може бути з'ясовано повною мірою підходами і категоріями, що становлять основу тієї чи іншої теорії. Лібертарно-юридична концепція не є винятком – у ній філософське осмислення права здійснюється на основі аксіологічного підходу, але при цьому визнається об'єктивність права як цінності на підставі функціонування права протягом тривалого історичного розвитку суспільства, тобто право виступає дійсним, а не абстрактним явищем, саме як виразник формальних, а не фактичних чи абсолютних свободи, рівності і справедливості – в цьому й полягає «юридичність» права.

Дійсно, свобода, рівність і справедливість постають загальнолюдськими цінностями як результат суспільного розвитку, але ж вони є одночасно категоріями як права, так і моралі та

релігії. Тоді цілком логічним є з'ясування питання щодо розмежування даних категорій від моралі і релігії та визначення їх як правових цінностей, оскільки в протилежному випадку можливо стверджувати, що право є виразником категорій моралі або мораль є виразником правових цінностей і т.п., іншими словами, якщо мораль і релігія втілюють такі цінності як свобода, рівність, справедливість, тоді в чому полягає особливість права, як виразника даних цінностей? У лібертарно-юридичній концепції свобода, рівність і справедливість мають своєрідний характер і постають саме правовими цінностями через свій формальний прояв і тим самим вказується на їх чітке правове втілення. Лібертарно-юридична концепція визнає цінність права як «триединство свобод, равенства и справедливости» – право постає всезагальною, необхідною і єдиною формою виразу таких фундаментальних людських цінностей як рівність, свобода і справедливість; але, оскільки дана концепція займає проміжне становище між природно-правовою і позитивістською теоріями права, в ній категорії «свободи», «рівності», «справедливості» хоча і визначаються одна через одну, як взаємозалежні (наприклад, «свобода і рівність невід'ємні та взаємно передбачають одна одну» [11, с. 41; 12, с. 172]) – оскільки філософське осмислення даних категорій представляє методологічні труднощі і є предметом численних дискусій серед мислителів, при цьому, своєрідним є визначення їх змісту, виходячи із основоположних засад даних концепцій і виробленого специфічного принципу – принципу формальної рівності. Згідно концепції В. Нерсисянца: «право – це форма відношень рівності, свободи і справедливості, що визначається на основі принципу формальної рівності» [6, с. 157]. А цінність права полягає в тому, що воно виступає «абстрактно-всезагальною нормативною формою виразу цінностей рівності, свободи і справедливості на основі принципу формальної рівності» [11, с. 33]. Формальна рівність є найважливішим принципом і ключовим терміном в лібертарно-юридичній концепції – означає рівність людей у свободі незалежно від фактичних, біологічних і соціальних відмінностей; але при цьому наголошується на абстрактному походженні формальної рівності, яка в праві підсилена якісними і кількісними характеристиками: «Формальна рівність вільних індивідів є найбільшим абстрактним визначенням права...» [11, с. 35].

Як стверджує В. Нерсисянц, свобода, рівність і справедливість як властивості правової сутності (моменти принципу формальної рівності), носять формальний («Люди свободні в міру їх равенства і равні в міру їх свободи»; рівність (загальна рівна міра) припускає і містить у собі волю і справедливість, воля – рівну міру і справедливість, справедливість – рівну міру і волю), а не фактично-змістовний характер, і є формально-правовими якостями та категоріями, що входять до змісту поняття права, які можливі і виражаються лише у правовій формі; при цьому право є загальною, необхідною і єдиною формою буття і вираження свободи, рівності і справедливості в соціальному житті людей [8, с. 4-5]. Як зазначено вченим, рівність, свобода і справедливість в лібертарно-юридичній концепції права постають цінностями, які уособлені в праві, при цьому центральне місце в праві надається свободі: «фундаментальне значення свободи для людського буття в цілому виражає разом з тим місце і роль права в суспільному житті людей» [12, с. 171], виходячи із самої назви і походження термінології концепції. В лібертарно-юридичній концепції рівність, свобода і справедливість не мають абсолютного виміру на відміну від природно-правової теорії, а обмежуються принципом формальної рівності – право виступає всезагальним масштабом і рівною мірою свободи [13, с. 5]. Тим самим В. Нерсисянцем наголошується з одного боку на тому, що цінність права – це її властивість виражати свободу, справедливість, рівність, а з іншого – вказується на здатність права задовольняти інтереси учасників у процесі регулювання відносин на основі «всезагальної нормативно-правової форми у вигляді їх формальної рівності і встановленого правопорядку» [7, с. 251; 12, с. 171; 13, с. 8]. Тоді цілком логічно можна стверджувати, що правопорядок в суспільстві встановлюється державним примусом, шляхом запровадження відповідного законодавства і право існує в законах. Право стане велінням держави і буде протиставлятися свободі – право при цьому перестане втілювати свободу і бути цінністю для суспільства. Разом з тим, право сприяє тому, що мотивом дотримання норм права виступає не загроза примусу, а ціннісно-позитивні ставлення до права його адресатів, воно сприяє правовому вихованню.

Згідно позитивістської теорії, право через закріплення в нормативних актах (позитивне право) у реально існуючому суспільстві відіграє роль регулятора суспільних відносин і тим самим проявляється його інструментальна цінність. У лібертарно-юридичній же концепції велика увага приділена питанню співвідношення закону і права – головним чином вказується на їх розмежуванні. Закони повинні відповідати праву – бути правовими, в іншому випадку наявна «антиправова нормативність політико-наказних актів» [5, с. 291; 7, с. 33-34]. У лібертарно-юридичній

концепції цінність права проявляється у втіленні останнього в правових законах – право встановлює «ціннісно-правове значення фактично даного закону (позитивного права) і держави» та визначає панування правових законів у суспільному житті [6, с. 76]. Закон постає як правове явище, сутністю якого є право, що втілює цінності – свободу, справедливість на основі формальної рівності, тобто право і закон співвідносяться як сутність і явище.

Цілком очевидно, що лібертарно-юридична концепція намагається з однієї сторони розмежувати право і закон, а з іншої показати їх взаємозалежність. Але, наголошення на тому, що правові закони повинні відповідати встановленому принципу правової рівності, і тим самим вони є похідними від даного принципу, зустрічає нарікання правознавців. Так, О. Лейст вказував на те, що лібертарна концепція визначає історію права починаючи з XVII–XVIII ст.ст., коли були проголошені принципи свободи, рівності, справедливості та не бере до уваги більшу частину історії права (Закони Хаммурапі, Закони Ману, римське рабовласницьке право, все право Середніх віків, в Росії – Руська правда, всі Судебники і Уложення і т. ін.) [2, с. 258]. Професор О. Мартишин вказує, на те що прихильники лібертарно-юридичної концепції права не в змозі застосувати принцип формальної рівності до «суспільства системоцентричного типу, особливо за умов деспотії» та «виносять за межі права так звані неправові закони,...» [3, с. 16-17].

Отже, право виступає тим явищем суспільного розвитку, яке покликане сприяти зрілості людської свідомості щодо розуміння свободи, рівності. Воно має еволюційний розвиток, який полягає в тому, що зміст права постійно збагачувався, та й право, в цілому, охоплювало інтереси всіх верств населення.

Саме з приводу цього, в лібертарно-юридичній концепції історія права визначається як «історія прогресуючої еволюції обсягу, масштабу і міри формальної рівності» [11, с. 32-33; 13, с. 164-165]. Міра зрілості правової свідомості суспільства в концепції визначається через існування правової культури, важливе місце в якій займає правова свобода, яка являє собою «...сукупність прав людини, яка досягнута в конкретній правовій культурі, ... та визнається необхідною для кожного індивіда» [17, с. 19].

Свобода як цінність для людства, втілена в праві – на цих переконаннях стояли німецькі філософи І. Кант і Г. Гегель, а російський релігійний філософ В. Соловйов зазначав: «свобода єсть необхідним содержанием любого права, а равенство – его необходимая форма. Отмените свободу, и право становится своею противоположностью, т. е. насиліем» [15, с. 154]. Як писав Б. Кістяківський: «право лише там, де є свобода особи». На подібних переконаннях стоїть і лібертарно-юридична концепція, яка визначає свободу, виходячи з реального суспільного життя, вказуючи на здатність права виражати єдину міру свободи (свобода людей в соціальному житті можлива лише як право і у формі права), яка визначається рівністю людей. Протиставлення ж свободи і права неможливе – як вказується в концепції, такі міркування виникають тільки у випадку, коли під правом розуміють законодавство, яке носить насильницький, антиправовий характер. Лібертарно-юридична концепція говорить про те, що законодавство, як нормативна структура, являє собою дозволи і заборони права – і тільки таким чином можливе втілення свободи в суспільному бутті, межі досягнутої свободи на певному історичному етапі.

Зокрема, у лібертарно-юридичній концепції право виступає як «об'єктивна ціннісна загальнозначущість», «ціннісно-правова обов'язковість». При цьому, право не постає як абстракція, а має практичне втілення – воно є цінністю і метою для таких правових явищ, як закон і держава [6, с. 80-81; 12, с. 196-197].

Цінність права в лібертарно-юридичній концепції підсилюється двома твердженнями, які особливо заслуговують на увагу, а саме: «...тільки право і справедливе» [7, с. 4; 10, с. 43], «право – це всезагальна справедливість...» [6, с. 71].

Категоричність першого твердження особливо підносить право як виразника справедливості – і в цьому його цінність тільки зростає. Але таке твердження знаходить критичні зауваження, так О. Мартишин виявляє солідарність з вченням Р. Ієрига та вказує на те, що еволюція права носить характер боротьби з несправедливістю протягом усього історичного розвитку суспільного життя [3, с. 16-17].

Важко не погордитися з другим твердженням, яке виходить з історичного розвитку і реалій суспільного життя; оскільки насправді на даний час розвиток суспільної правосвідомості не досягнув такого стану, коли справедливість запанує у свідомості кожного індивіду як поняття «про належне» і тоді твердження про те, що справедливість є суто правовою категорією вже не відповідатиме дійсності, вона (справедливість) стане моральною категорією, та не потребуватиме імперативності (від лат. *imperativus* – наказовий), яка передбачає певні вимоги до поведінки; але

такий стан (ідеалізований) справедливості можливо й утвердиться, в далекому майбутньому, про що залишається тільки здогадуватися.

На основі проведеного аналізу лібертарно-юридичної концепції права, розробленої В. Нерсисянцем, з позицій сутності права, а саме на основі ціннісної характеристики (аксіологічний підхід, якому в концепції надано велику увагу) в межах даної концепції можна виділити такі основні моменти, які визначатимуть право як цінність: а) право постає об'єктивною цінністю і виражає свободу, рівність, справедливість; б) свобода, рівність і справедливість визнаються як цінності, що не мають абсолютного виміру, а мають формально виражений зміст – єдину міру, яка забезпечується правом; в) цінність права проявляється через принцип формальної рівності, який об'єктивно існує в суспільстві та є результатом узгодження інтересів індивідів, причому принцип формальної рівності являє собою постійно властивий праву принцип з історично змінюваною сферою і мірою регуляції; г) центральне місце серед цінностей надано свободі, яка визначає місце і роль права в суспільному житті – право виступає єдиною можливою формою втілення свободи в реально існуючому суспільстві; г) право виступає сутністю закону, який є похідним від права і тим самим визначає закон як правовий; право як цінність знаходить відображення в законі, який, у свою чергу, набуває цінності; д) право як міра виразу свободи, рівності і справедливості перебуває в постійному еволюційному процесі, його зміст збагачується – масштаб, міра та сфера охоплення індивідів правом зростає, що сприяє утвердженню суспільних прагнень до свободи, справедливості; е) рівність, свобода і справедливість є формально-правовими якостями і категоріями, що входять до змісту поняття права – це дозволяє характеризувати право як загальну, необхідну і єдину форму буття і виразу рівності, свободи і справедливості в соціальному житті людей.

Тому, аксіологічний підхід, який займає центральне місце у розкритті сутності права в розробленій лібертарно-юридичній концепції є важливим внеском у питанні розуміння права, хоча, як було з'ясовано вище, деякі положення концепції сприймаються неоднозначно деякими мислителями-правознавцями. Це й не дивно, оскільки будь-яка теорія чи концепція має як своїх прихильників так і опонентів. Але не зважаючи на цілком об'єктивну критику за те, що в лібертарно-юридичній концепції досить мало уваги приділяється онтологічному і гносеологічному підходу у з'ясуванні сутності права, то погодившись із загальнопоширеною думкою, що виражена правознавцями [10, с. 50-54; 14, с. 20], можливо стверджувати, що лібертарно-юридична концепція не є «замкнутою», наповнення її змісту можливе за рахунок розроблення філософських і методологічних основ; та й сама концепція і здобутки В. Нерсисянца сприятимуть появі нових правових ідей.

Список літератури:

1. *Джанхуватова З. С.* Трансформация правовых ценностей в современном российском обществе: автореф. дис. ... канд. социол. наук: спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни (социологические науки)» / З. С. Джанхуватова. – Ростов-на-Дону, 2006. – 28 с.
2. *Лейст О. Э.* Сущность права. Проблемы теории и философии права / О. Э. Лейст. – М.: Зерцало, 2002. – 279 с.
3. *Мартышин О. В.* Совместимы ли основные типы понимания права? / О. В. Мартышин // Государство и право. – 2003. – № 6. – С. 13-21.
4. *Миннихметов Д. А.* Право и законность в демократическом обществе / Р. Г. Миннихметов, Д. А. Пономарев, Ф. М. Раянов; [под. ред. Ф. М. Раянова]. – М.: Право и государство, 2004. – 200 с.
5. *Нерсисянц В. С.* Наш путь к праву: от социализма к цивилизму / В. С. Нерсисянц. – М.: Рос. право, 1992. – 352 с.
6. *Нерсисянц В. С.* Общая теория права и государства: [учебник] / В. С. Нерсисянц. – М.: Изд. группа НОРМА-ИНФРА•М, 1999. – 552 с.
7. *Нерсисянц В. С.* Философия права: [учебник] / В. С. Нерсисянц. – М.: Изд. группа НОРМА-ИНФРА•М, 1997. – 652 с.
8. *Нерсисянц В. С.* Философия права: либертарно-юридическая концепция / В. С. Нерсисянц // Вопросы философии. – 2002. – № 3. – С. 3-15.
9. *Памяти Владика Сумбатовича Нерсисянца: [Некролог]* / Д. И. Луковская, А. В. Поляков, Е. В. Тимошина // Правоведение. – 2005. – № 4. – С. 254-260.
10. *Первые философско-правовые чтения памяти академика В. С. Нерсисянца: Обзор* / И. М. Соколович. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.igpran.ru/public/publiconsite/1-PamyatiNersesyntsa%20\(2006\).pdf](http://www.igpran.ru/public/publiconsite/1-PamyatiNersesyntsa%20(2006).pdf)
11. *Право и культура: [монография]* / [В. С. Нерсисянц, Г. И. Муромцев, Г. И. Мальцев и др.]; под. ред. Н. С. Соколовой. – М.: Изд-во РУДН, 2002. – 423 с.

12. *Проблемы* общей теории права и государства: [учебник] / [Н. В. Варламова, В. В. Лазарев, В. В. Лаптева и др.]; под. общ. ред. В. С. Нерсесянца. – М.: Норма, 2006. – 813 с.
13. *Проблемы* ценностного подхода в праве: традиции и обновление / [Н. В. Варламова, А. И. Пашинский, Н. В. Колотова и др.]; под. ред. В. С. Нерсесянца. – М., 1996. – 89 с.
14. *Сырых В. М.* Логические основания общей теории права: В 2-х т. / В. М. Сырых. – Т. 1. Элементный состав. – М.: «Юстицинформ», 2000. – 528 с.
15. *Соловьев В. С.* Собрание сочинений в 12 т. Фототипическое издание / В. С. Соловьев. – Т. 1, Т. 2: Критика отвлеченных начал. – Брюссель: Изд-во «Жизнь с Богом», 1966. – 650 с.
16. *Фабрика И. В.* Аксиологическая сущность правосознания личности: Теоретический аспект: автореф. дис. ... канд. юридич. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / И. В. Фабрика. – Челябинск, 2007. – 28 с.
17. *Четвернин В. А.* Введение в курс общей теории государства и права: [учебник] / В. А. Четвернин. – М.: Ин-т государства и права РАН, 2003. – 204 с.

Ковальчук О. М. Цінності права в лібертарно-юридичній концепції

У статті проводиться аналіз і розглядається питання цінності права на основі лібертарно-юридичної концепції. З'ясовується сутність права та основні складові, що характеризують право як цінність у даній концепції.

Ключові слова: цінність права, свобода, рівність, справедливість, лібертарно-юридична концепція, принцип формальної рівності, аксіологічний підхід.

Ковальчук А. М. Ценности права в либертарно-юридической концепции

В статье проводится анализ и рассматривается вопрос о ценности права на основании либертарно-юридической концепции. Выясняется сущность права и основные составляющие, которые характеризуют право как ценность в данной концепции.

Ключевые слова: ценность права, свобода, равенство, справедливость, либертарно-юридическая концепция, принцип формального равенства, аксиологический подход.

Kovalchuk O. Values of the right in the libertarno-legal concept

In the article are carried out the question on value of the right on the basis of the libertarno-legal concept. Found out essences of the right and the basic components which characterize the right as value in the given concept.

Key words: value of the right, freedom, equality, justice, the libertarno-legal concept, a formal equality principle, axiological approach.